

B é t s.

Ma dél előtt ment ki az Udvar, fok Méltóságokkal együtt, *Laxenburgba*. — József Főherczeg, úgy nem különben kissebb Testvérei is benn maradtak a' Városban. — A' meddig oda ki fog múlatni az Udvar *Laxenburgban*, mellynek ideje nem bizonyos; ott is fognak az *Olasz*, és *Német* Jádzók egymást fel-váltva jádzeni, mint szintén a' Városban.

Közelébbi Levelünkben emlékeztünk vólt a' Keresztes Dámák' Rendjéről, de a' helynek szűk vóltja miatt, bé nem iktathattuk a' históriáját; hiszük azonban, hogy most is kedves dolgot tselekeztünk annak el beszéllésével: *Eleonóra, III. Ferdinánd* Tsászfár' Hitvese vólt ezen Rendnek a' Fundálója, mellyre következő történet szolgáltatót alkalmatosságot a' buzgó Tsászfárnénak: 1668dik esztendőben Febr. 2-dika éjtszakáján olly nagy tűz támadott a' Ts. Palotában, éppen a' 'Tsászfárné' lakó - helye alatt, hogy maga is nehezen menekedett aluvó szobájából a' Tsászfárné; fok drágaságai pedig mind oda égtek. Mindenek felett sajnálotta egy kis kereszttjét, melly Krisztus Urunk' kereszt-fájából készült, 's aranyba vólt foglalva. Azonban 5 nap múlva ki kerül, a' pernyés dűledékek alól a' keresztske. A' mint t. i. áskált vólna egy nap-számos, fel vetette azt véletlen a' maga ásójával. Ki - mondhatatlan öröme vólt a' Tsászfárnénak. Az akkori *Bétsi* Ersek, *Fridrik Filép* Hertzeg Sz. Gyűlést rendelt a' kereszt' meg maradása módjának ki-nyomozása végett. A' Sz. Szék abban állapodott meg hofszas tanátskozásai 's tapogatódzásai után, hogy a' keresztnék tsuda által kelletett épen maradni a' tűzben. Hogy tehát a' kegyes Tsászfárné örökre fenn maraszthassa ezen tsudának, és a' kereszthez viseltető nagy indulatjának emlékezetét: úgy állította fel a' Keresztes Dámák' Rendjét; olly ha-

tározás alatt: hogy annak mindenkor a' Tsáfszár-
nég legyenek pártfogó Afzonyai. *Stern-Kreuz-
Orden* (*Tsillag - Kereszt - Rend*) nek nevezte a'
Rendet, nem a' jeltől, melyet fekete pántlikán
viselnek a' Rendbéli Dámák, Mellyeknek bal
részen; hanem azon négy fényes tsillagokról,
mellyek kereszt formára szemléltetnek az északi
részen, 's ugyan azért *Kereszt-Tsillagnak* is nevez-
tetik. Az említett Rend-jelt t. i. vólt nekünk sze-
rentsénk szemlélni, egy nagy Dámának kegyessé-
géből; de azon nintsen femmi tsillag, hanem tsu-
pán kereszt, melly is két fejü sasra vagy on hely-
hetve. Az egész jel, aranyból készült, egy húszas
nagyságú, lapos és hosszú kerekded formájú. —
A' Keresztes Dámaság, betsületnek, 's nagy fa-
miliából lett származásnak jeléül szolgál. Ha
valaki Tagja kívánczozik lenni a' Rendnek: egye-
nessen a' Tsáfszárné eleibe kelletik az eránt kéré-
sét terjesztetni. Taksája a' Rend-Jelnek 6 arany.
— A' mostani Tsáfszárné, hatodik pártfogó Afz-
szonya már, a' tulajdonképpen úgy neveztetett
Tsillag-Kereszt-Rendnek.

A' múlt Vasárnap, második új miséjét mon-
dotta, a' Sz. István' Templomában, nagy éneklés
és musika szó között *Wolff Ferdinánd Antal*
nevezetű 73 esztendőös ősz Káplán. Az Isteni szol-
gálat végződésével, többet vendégelt meg száz
Személynél az *Au-Kertben*. *Ferentz Föhertzeget* is
bátorkodott hívni ebédre, ki is, nem ment ugyan
el személlyessen a' vendégségbe; hanem gazdagon
meg ajándékozta a' vén Páttert. Sok ajándékot
kapott a' Káptalanbéli Uraktól, 's más esmérős-
seitől is; de a' melly alkalmasint fel is ment a'
déli nagy ebédre, 's az estvéli bálra. — Meg is
ítéltetett némellyektől az öreg Atya, hogy ven-
dégségre fordította inkább az alamisna gyanánt
adott ajándék - pénzt, mint sem adósságainak ki-
fizetésére.

Her-

Hertzeg *Potemkin*' számára, itten készült 's készül *Otzakov Vára*' vivásának, és meg-vételének ábrázolása, 4 nagy táblákban, vagy képekben. Készítője ezeknek ama' híres Képiró *Casanova*, ki is 24000 forintokat kap, betses munkájáért a' Hertzegtől. Már az első tábla *Pétersburgban* vagyon. A' második, ezen hónapnak 14-dikén indíttatott el oda, egy hosszú szekéren, melly különöffen erre a' végre készítettett. Magassága az említett második Képnek, három; szélessége pedig két öl. Ez, a' fekete Tenger felől való részét adja elő a' Várnak. Bámúlva lehet szemlélni, minémü természetessen vagyon azon ki tsinálva a' tengernek meg fagyott széle; a' felhő, és a' ködös idő; a' jég-isapok' sorja; 's a' vár-vívó Népnek minden állása, és mozgása — — hogy' viaskodik már ennek egy része, fellyül a' bástyákon; hogy' mássza a' más rész a' falakat; hogy' húll le az ember a' lajtorjákról. — Ezeket tulajdon tapasztalásunk után írjuk. — Négy hónapok alatt lett készen *Casanova*, ezen második képpel. Még a' kettőt, ezután fogja el-készíteni.

A' *Nápolyi* Király is meg kérte, a' maga elmenetele előtt *Casanovát*, hogy fesse le számára nagy formában az ő Felsége' utolsó *Bétsi* vadászatját, melly t. i. a' rókáknak 's nyúlaknak, keskeny hálókka' való fel-vettetésekből állott, (a' mint e n n e k le-írását közlöttük volt annak idejében). Minthogy ezen vadászat, a' tüzi-mesterség-adójának *Stuvernek* állása előtt volt, meg hagyta a' Király, hogy azon állást, és egy szóval a' vadászat' helyének egész környékét le rajzolja. Ezek voltak bé-fejező szavai hozzája a' Királynak: „*Ha úgymond az Úr, úgy fog nékem dolgozni, mint Casanova; én sem mulatom el, az Urat úgy jutalmaztatni meg, mint Nápolyi Király.*“ — Már hozzá fogott *Casanova* a' vadászat' festéséhez.

Q q 2

(Casa-

(*Casanova*, *Velentzéből* való. Nehány esztendőkkel ez előtt, a' *Frantzia* Király' Képirója volt; de *Párist* kéntelenített oda hagyni, mivelhogy nem győzte utóllýára a' pompás életet. Egy nagy Embernek bizonyítása szerént, többet el költött *Párisban* *Casanova* három millió livránál (egy millió, 's két száz ezer forintnál). — Még *Condé* Kir. Hertzeget is meg vendégelte volt egyfzer. — *Bétsbe* jövéa, nagy Pártfogóját találta *H. Kaunitzban*, úgymint a' kinél szabad asztala is vagon).

Nehány napoktól fogva, fok gyilkosságok esnek itten. Májusnak 11-dikére virradóra, egy Város-Katonáját (*Politzáj*) találtak meg ölvé a' bástyán kívül, *Roffzau* nevezetű külső Város felé; a' Város' árkában pedig egy szép öltözetben lévő Embert. Tegnap előtt ismét két Személyeket, de a' kiknek testekről egészen le volt vonva a' ruha. Ugyan akkor, valamelly Granatéros Katona gyilkolt volt meg egy Embert. El akart illantani a' büntetés elől, de egy Polgár el fogatta a' maga szelindekjeivel, 's által adta kötözve, a' hová illett.

Magyar Ország.

Májusnak 9-dikén kezdett vizsont hozzá a' Kir. Tábla, *Ürményi József* Úr ö Kegy. sége' bõlts kormányozása alatt a' maga rendes üléseinek tartásához, mellyeket egész esztendeig félbe szakasztatott vele az Ország Gyűlése.

A' *Tiszamellyékein*, nagyon kezdett betegedni a' föld népe: arra nézve parantsolatot vett *Első Orvos* (*Protomedicus*) *Véza* Úr, hogy azon környékeket járja meg, 's igyekezzen a' betegedés' okait ki tapogatni, és annak el hárítását minden lehetséges úton módokon eszközteni. Végbe vitte *Véza* Úr a' reája bizott dolgot, 's úgy találta, hogy az el hatalmazott nyavelya a' *Scorbutus* volt; mellyet előbb a' nagy szükség, annakutánna pe-

pedig az is okozott, hogy igen kitsinyek lévén a' szegény Betegeknek fekvő házaik, meg vesztegettetett a' levegő ég. *Véza* Úr, útasította a' Megyébéli Orvosokat, és Chirurgusokat, mi tévők legyenek; 's rendeléseinek kívántt végét lehet reményleni. — Még nagyobb inségre jutottak volna az említett környékek, ha *Magyar-Országi* Vitze - Kommendáns B. *Barkó* ő Kegyelmeffégének szive meg nem esett volna a' szegénység' sorsán. Mihelyest t. i. értésére adta a' F. K. H. Tanács azen jó lelkű Báró Úrnak a' múlt télen, minémű szükséggel küszködjék *Heves*, és *Tsanaád Vármegyékben* a' föld népe, 's kérte, hogy segítene azon: nem várta a' Báró Ur, illy veszedelmes környüállások között az ő Felsége' kegyelmes jóvá-hagyását (melly tsak hamar le érkezett azután), hanem rendelést tett haladék nélkül, hogy a' Sereg' számára rendeltt *Egri* és *Szegedi* Élés-Házak tüstént az említett szükölködőknek fel segéllésekre fordíttassanak. — Aldja is a' Szegénység, *Barkó* ő Kegyelmeffége' Személyében jóltévő édes Attyát, a' mint ezt nagy indulattal beszéllette *Véza* Úr, útazásából lett visszakerkezésével.

Lengyel Ország.

Ezen Országának újjonnan fundáltt polgári alkotvánnya, következőkben tikkelyekben vagyon elő adva, a' *Varsói Újságnak* Máj. 4-kén költ Darabjában:

1.) Az Uralkodónak, Katholika Vallásúnak kell lenni; egyébaránt pedig a' Türelemnek (Tolerantia) közönségesnek. 2.) A' Nemesi Rendnek minden jussai, és a' Nemességgel eleitől fogva egybe kaptsoltt prerogatívák (elsőségek) megerősítettnek. Hasonlóképpen 3.) mind azon szabadságok is, mellyek az Apr. 18-dikán hozott Törvény által közöltettek a' Városokkal, 's Polgársággal. Valamint 4.) minden kötések, melylye.

lyeket a' földes Urak fognak magok Alattvalóikkal tenni, az urbáriumi köteleffégek eránt. — Szabadsággal leendő birás felől tétetnek bizonyossokká mindenek, valakik külső Tartományokból költöznek által Lakosoknak a' Köz. Társaságba (*Lengyel Országba*). 5.) A' felső hatalom, három ágakra van fel osztva, úgymint: törvényadó, végre-hajtó, és törvény-kiszolgáltató hatalomra. 6.) A' törvényadó hatalom, egyedül a' Nemzet Gyűléséé, melly két Kamarákból, vagy Házakból áll, úgymint: a' *Senátorokéból*, és a' Tartományok' Deputátusaiéból. A' Tartományok' vagy Vajdaságok' Gyűlései eránt hozott végzései a' mostani Ország Gyűlésének, mind meg erősítettnek. A' rendes Ország Gyűlések, minden két esztendőben elől fordulnak; az *állandóul tartó Ország Gyűlést* pedig, a' Törvény által meghatározott minden esetekben öszve kell hívni. A' Tartományok Deputátusai' Kamarája, bir különösen a' törvény-adó hatalom' kintsével; ellenben a' Senátorok' Kamarájának lessz ismét különös jussa arra, hogy az Ország Gyűlése' végzéseinek törvényes erejeket, a' közelébb következő törvényadó Testnek öszve gyűléséig el halassza. 7.) A' végre-hajtó hatalom, a' Királyé; 's a' törvény-örző Tanátsé; de azt semmi ízín alatt nem tehetik, hogy törvényt hozzanak vagy magyarázzanak; adót vessenek az Országra; hadat indíttanak, 's békesféget, vagy frigyét kössenek; vagy akármelly külső Hatalmasságokkal való *Traktátokat* meg erősítsenek; magokat a' törvény-szolgáltatásba avassák; egy szóval semmi más hatalma, 's köteleffége nintsen a' Királynak, 's az ő Tanáttsának, hanem a' Törvényeknek végre hajtása; de egyszersmind az e' végre meg kívántató tellyes hatalommal fel lessz ruházva: erre nézve alája lessznek vettetve, 's engedelmeskedni tartoznak neki minden Magisztrátusok. A'

tör.

törvény-örző Tanács, 6 Ministerekből fog állani. Semmi Kir. Jelentésnek nem fog kötelező ereje lenni, hanemha egy Minister' alól-írása lesz rajta. Eletét 's vagyonját le köti minden Minister, a' maga alólírásáért az Ország Gyűlésének. Ha az Ország Gyűlése' Rendjeinek két harmad része úgy kívánja: tartozik a' Király akármelly Ministerét el bocsátani. 8.) Az eddig való szabad Király-Választás, az uralkodó Familiáknak (az az, olyan Familiáknak, melyekből következnek egymásután a' Királyok) szabadon való választásával tserélődik fel. A' *Saxóniai* Választó Hertzeg, 's minden ő tőle származttak fogják a' mostan uralkodó Királyt fel váltani az uralkodásban. Ha a' Vá. Hertzeg semmi Férfit Örökös nem hagyja maga után: tehát úgy a' Leánya, *Mária Augusta* Hertzeg-Asszony fog *Lengyel Ország' Infantissájának* (koronás Hertzegasszonyának) meg tétetni. A' Királynak lesz jussa, a' Rendeikkel együtt, Férjet választani a' Hertzeg-Asszonynak, 's ennek Férjén fog osztán kezdődni az örökös Királyoknak Laistroma. 9.) Minden *Palatinátusban*, és Kerületben fog egy első Törvényfőnök fel - állíttatni, mellynek Tagjait a' Nép választja. — Minden Tartománynak lesz egy felsőbb (*appellationalis*) Törvényfőnöke. 10.) Ha a' Király, nem alkalmas lenne még, idejére nézve az uralkodásra; vagy efzelős; avagy hadi fogságban találna lenni: mind ezen esetekben a' Királyné fogja folytatni, a' Törvényörzőkkel együtt az igazgatást, kik is tartoznak az eránt jelentést adni bé az Ország-Gyűlésébe. 11.) A' Királyi Magzatok' neveltetésekre is, kötelesek lesznek vigyázni a' Törvényörzők. 12.) A' fegyveres hatalom, úgymint a' Nemzet' közönséges hatalmának egy része, tsupán általmára 's bátorságára fordíttathatik ezen Nemzetnek.

Ezen |

Ezen tizkelyeknek közönséges bé-vételek, következőképpen készült meg, a' mint írják: Minekutánna Máj. 2-dikán újra el kezdődtek volna az Ország Gyűlésének Ülései: egybe gyűltek éjtszakára az Ország Gyűlése' főbb Tagjai, egy nem régen állított *Pátriotai Klubban*; magokhoz hívták a' *Varsói* Magisztrátust is; köz akarattal reá állottak az említett tizkelyekre, 's rendelkeztek, a' következő napra nézve. Azon rendelkezésekhez képest, fegyverben állott virradtára az egész *Varsói* Polgárság, 's a' Király leg elsőben is azon tudósításoknak fel-olvastatásával kezdte jó reggel az Ülést, melyek a' külső Udvaroknál lévő *Lengyel* Ministerektől érkeztenék. Innen alkalmatosságot vett *Matusievitz* Úr, *Brzese* nevezetű Vajdaság' Követe, annak meg mutatására, melly szükséges legyen, hogy a' Közönséges Társaság haladék nélkül vesse meg a' maga polgári alkotmányának fundamentomát, 's eleibe terjesztette a' Gyűlésnek a' Konstitúció tizkelyeit. Egy része a' Deputátusoknak ellenvetéseket formált azok ellen, 's azt kívánta vólt, hogy leg alább néhány napokra is halasztódjék el a' vég-határozás; de az ellenkező értelmű lévőknek száma meg haladta az övéket. A' hosszas, és lármás vetekedésnek azzal szakasztotta végét a' Király, hogy fel ment a' maga Kir. Székébe, 's parantsolta a' *Krakói* Püspöknek, hogy olvassa a' Konstitúziót tárgyzó esküvés' formáját, 's fel szóval meg esküdt a' Konstitúzióra. Ezen példát nyomban követték igen sokan; azonban a' Király fel kerekedett, 's indúlt a' Szent János' Templomába; hová majd minden Tagjai követték az Ország Gyűlésének. Ott újra el mondott közönségesen, az említett esküvés' formája. Fogadást tettek a' Rendek, hogy egy új Templomot építtessenek, és azt az Isteni Gondviselésnek szenteltessék. El tökéltették egyszersmind

ma-

magokban, hogy esztendőnként meg fogják a' Revolutzió' Innevét ülni; 's el végezték, hogy mind azok Haza' Ellenségeinek fognak esmértenni, 's az Ország Gyűlési Törvényfzék által reájok hozandó sententzia szerént meg is fognak büntet-
762
tetni, valakik a' Konstitutzio ellen fondorkodnak, 's hasonlásokat igyekeznek szerezni a' Nemzet között.

Elegyes Tudósítások.

A' Konstantinápolyi Szerailnak második Udvarában, Febr. 17-dikén függesztetett fel egy karóra a' meg öletett Nagyvezér' feje, illy irással: *Minthogy Ismail Várának segítségére nem ment, 's meg engedte a' Népnek a' haza menetelt.* Mivel-hogy közönségesen tudva való vólt, ezen vád-
nak helytelen vóltok: szánakodó indulatokat gerjesztett a' Népben, szerentsétlen Nagyvezérje fejének szemlélése.

Szerentsétlenek vóltak nem régiben 4000 Török Bútsújárók, mert a' mint mentek vólna az Egyiptomi vizeken Mekka felé, nekik jött egy nagy szélvész, 's mind a' 16 hajókat el süllyesztette, a' mellyeken vóltak.

A' Pétersburgi Tudósítások szerént, Cronstadt-nál 26, Reválnál pedig 12 első nagyságú hajók fekszenek, mellyek semmi más hijjával nintsenek, hanem tsupán azzal, hogy a' hajós Legények' száma hibázik még. Ezen hajókhoz, 26 fregátok is vagynak. — A' Nassaui Hertzeg' kormányozása alatt lévő hajós Seregetske, minden szempillantásban tengerre szállhat. — Midőn minden Regementek 's Korpusok tellyes számmal vagynak, fel megy 537898 emberre, a' szárazon lévő erejek az Oroszoknak. All t. i. 33214 Agyúsokból; 4443 Vasasokból; 19908 Karabinirokból; 21655 Dragonyosokból; 10470 Katharinoslavi Lovasokból; 7329 Ukrajniai Lovasokból; 2170 Katharinoslavi Hu-

Huszárokból; 7900 rendes Kozákokból; 49600 Granatérosokból; 140326 Muskatérosokból; 36432 Vadászból, kik az úgy nevezett *Vadász-Korpuszt* formállyák; 2994 emberből álló Vadász Batalionokból; 12228 emberből álló Muskatéros Batalionokból; 82397 emberből álló vár-örző Bat. kból; 49127 emberből álló ollyatén Korpusokból, a' mellyeknek különös ki szabott helyeik vagynak; 11304 gyalog, és lovas Testörzökből; végre, 46401-re telő rendkívülvaló Katonákból.

A' *Svéd Király*, 7 első nagyságú hajóknak, 's 9 fregátoknak fel készítettetésekhez fogatott. A' könnyű hajós Seregnek minden hajói fel vagynak már fegyverkeztetve; takarodnak erőssen a' hajós Legények, a' magok hajóikra, 's minden Tisztek a' magok helyeikre. — Húsvét első napján hadi tanátsot tartott a' Király *Hágában*. Ugy van most dolga ennek a' Felségnek, mint a' szép Leánynak. — Sok felől tapodják körülötte a' földet. Szeretnék magoknak meg keríteni, az eggyesült három (*Anglus, Prusszus, Hollándus*) Hatalmaságok; de szeretne az *Orosz Bellóna II. Katalin* is. — Még nem bizonyos, mellyik részre fog hajlani.

A' *Spanyol Király*, parantsolatot adott ki, melly szeretne késedelem nélkül magok helyeiken tartoznak lenni minden tengeri Tisztek. A' *Cádixi* kikötő helyben, 6 első nagyságú hajókat fegyverkeztet fel. Nem tudatik, mi okon és mi végre legyenek ezek a' rendelések, és készületek.

A' *Treviri Választó Hertzeg* 's Érsek, szép példáját adta a' Keresztényi Türelemnek. Közön-séggel tétette ugyan is, hogy ő, szabad megtelepedést enged maga bírtokaiban, az Evángyélíkusoknak, és Reformátusoknak.

A'

A' *Straßburgi* Kaputzinusoknak azon része, mely a' nagyobb Klastromban lakozott, Májusnak 2-dikán hagyta oda *Straßburg* Városát, sőt az egész *Alsátziai* Tartományt, 's mindenestől által takarodott a' *Rajna* vizén. Azt írják, hogy ezer tseber bort, 125 köböl buzát, 7 mázsa fialonnát és sonkát, 5 mázsa vaját, és 150000 livra kész pénzt vittek magokkal. — A' kis Klastrom, Máj. 3-dikán ürült ki. A' Franciskánusok is ki költöztek Klastromjokból, de meg maradtak a' Tartományban.

Tudományi Dolgok.

Következendő tizmű magyar munkátska került ki közelébb *Bétsben* a' prés alól:

Herkules' Választása. Allegoriás Költemény. Anglusból fordítatott Lovvth szerént. — Bétsben Hummel Dávid betűivel. 8-ad rétű; 10 levélből áll. Az árra 10 kr. Fordítója ezen kellemetes munkátskának, *Sopron* Vármegyebéli *Szent András* nevezetű helységből való *Kis János*, a' *Soproni* Evan. Gymnásiumban tanuló 20 esztendőös Ifjú, kinek, Nemzeti Litteraturánkhoz viseltető példás indulatjáról, 's abban tökéletesedni kívánó buzgóságáról nem egyszer emlékeztünk már Irásunkban. Ajánlotta fordítását a' meg nevezett szép tehetségű 's igyekezetű Ifjú, egy nagy reménységű nevendék Hazafinak — Gróf *Szétsenyi Lajos* ő Nagyságának, ki is nyilván meg bizonyította, hogy házi példából tanúllyá a' munkás hazai szeretetet. Mert a' néki ajánlott munkát, saját mulattságára kapott pénzébéli gyűjteményetskéjéből ezerszer ki - nyomtattatta, 's mind az ezer nyomtatványt a' Szerzőnek ajándékozta. *Kis Úr* reánk bizta munkájának el-adását. Olly szerentsés árulók vagyunk, hogy már 300at el is kelettünk, 100at t. i. néhány jó lelkű Hazafiakkal, és

és Leányokkal magunk vettünk meg; Gr. K.—F. Ő Nagy. sága pedig, ez a' már esméretes szivű Mecénásunk 200nak tette le az árrát. Ezen meg vett 300 nyomtatványokat ollyatén szegény sorsú nagyobb Tanulók között kívánnuk mi el osztatni, a' kik gyönyörködnek anyai Nyelvekben, 's buzgó törekedéssel kívánnak gyarapodni a' Magyar Litteraturában. Le is küldöttünk immár említett tzelünk' tellyesedése végett, néhány tsmót belölök a' *Besztertze-Bányai, Budai, Györi, Eperjesi, Komáromi, Nyitrai, Pesti, Pozsonyi, Sopronyi* 's a' t. Gymnásiumokba. Jelentjük bizodalmassan minden érdemes Hazafiaknak és Leányoknak, hogy még 700 nyomtatvány vagyonnalunk el adni való; a' kiket tehát meg fog szallani a' hazai szzeretnek lelke, 's arra bíránd, hogy néhány nyomtatványokat kívánnak megszerezni mind magok számára, mind pedig jó igyekezetű Iffjak között való el - osztás végett: méltóztassanak bennünket meg szöllítani, 's kívánságaiknak kész tellyesítőiket fogják bennünk találni. Kettős jót eszközölnek az efféle drága Hazafiak, és Leányok: mert a' melly Iffjakat meg fognak eggy egy nyomtatvánnyal ajándékozni, azokat fel buzdítyák anyai Nyelvek' szzeretetére, betsülésére, 's annak idővel való gyarapítására; magának a' Szerzőnek pedig segélleni fogják *Göttingába* vágyódó ditséretes szándékát. A' kettős jó tselekedetnek érzéséből, kettős öröm származik, mellyhez fog a' munka' olvasásából vejendő gyönyörűség is járúlni. Olly versekbe vagyont. i. a' munka foglalva, mellyek mind az eleven elő - adás' módjára, mind pedig a' természetes, és igen kedves ki - fejezésekre, mind végre hasznos foglalatjokra nézve lehetetlen, hogy ne tessenek. Summájok ide megy ki: *Herkulest* elő vették iffjú korában a' *világi gyönyörűség*, 's a' *virtus*. Mindenik igyekezett meg nyerni követo.

tő.

tőjének. Az iffjú Herkules, a' Virtus' beszédére hajlott, azt követte egész életében; mellynek vette is méltó jutalmát.

Ama' hires német Versszerzőknek — *Offzián*-nak, és *Sinednek* Énekeik, újonnan adatnak ki most *Bétsben* negyed rétbén, és 5 kötetben. Ezen ki-adás, mind foglalatjára, mind kivált külső formájára nézve, sokkal fellyül múllyá az előbeni ki-adásokat. Újjabb hozzá-adásokkal gazdagította ugyan is ezt, ama' nevezetes tudós Poéta, 's a' Ts. és Kir. *Bétsi* Könyvtárnak egyik Gondviselője *Denis* Úr. — A' külső formája ezen ki-adásnak olly fényes, a' millyennek mássát nem mutathatja még eddig *Béts* Városa. Már négy Darabok vagynak kélzen, mellyek között egyiknek egynek rész szerént 2, rész szerént 3 's $1\frac{1}{2}$ f. az ár. A' 4-dik Darab eleibe irt *Denis* Úr egy értekezést, a' *Hexametereknek* külömbkülömbféle Nemzeteknél való szokásban létéről: melly értekezésében, két rendbéli Magyar Hexámeteret (hat lábú, vagy mértékű verseket) is hoz fel mustrául. Az első rendbéliek *Libetz Mihály* nevezetű Correctortól (nyomtatásbéli hibák' Jobbítója) származtak, 's meg nevezett Szerzőjök által *Székely István*' Krónikájának tétettek eleibe; a' melly Krónika *Krakkóban* jött 1558-ban, *Cronica Mundi* tzim alatt világ eleibe. A' versek így következnek:

Ez könyvet valamelly Magyar olvasandia magában
Erről ő néki nagy vigasága legyen.

Hogy Magyar nyelven a' régi dolgok, idők is
Irván vagynak, igaz Kronika rende szerint.

Hogy ha pedig valamit a' szónak módia kilemböz,
Es a' szóllásnak, ui folyamása leendő.

Mindiárt, a' régi Székelyek nyelvére tekintsen

Kiknél tisztá Magyar nyelv maradéka vagyon.

Ő köztök példát e Könyv béli szóra keressen,
És tőlök módot mostani írásra végyen.

A' mustrául fel hozott más rendbéli Magyar Verseket vette *Denis Ur*, Tisztel. *Mólnár János* Úrnak A' régi jeles *Épületekről* írott munkájából, melly 1760-dik esztendőben, *Nagyszombatban* jött ki negyed réthben. A' Versek ezek:

Égi szerentse-szerént éltek, nem fog vala rajtok
Sem bú, sem bánat, sántznak, katonának, adónak
Híre se vólt, nem kelle bíró, nem pengete senki
Vas lántzot, kiki jó kedvel töltötte világát
Alnokság, harag, és tábor még nem vere sátozt, etc.

Néhány Bétsi Tudósok, szándékoznak deák és német nyelven ki adni minden nemzetbéli derék Embereknek életeket, a' kik, vagy a' tudományoknak, vagy a' szép mesterségeknek ez vagy amaz nemével nevezetesekké tették magokat; s azoknak Képeiket is, ha meg kaphatják, rézre mettzetni. Igyekezetek, édes Nemzetünket is tárgyazza, mint, egy Társoknak hozzánk botosátott következő Leveléből meg tettzik; mellyet is mi ugyan azért, a' maga eredeti valóságában ide iktattunk:

Perillustres ac ornatissimi Domini!

Quidam Litterati viennenses bonarum artium atque scientiarum promovendarum studio ducti Societatem iniverunt, ut vitas Virorum doctrina, pictura, sculptura, architectura, musica excellentium, cujuscunque sint Nationis, qui nostra aut Patrum memoria floruerunt, latino et germanico idiomate conficerent, effigies singulis vitis, dum haberi poterunt, præponerent, atque in vulgus ederent. Quæ res equidem laude digna videbitur unicuique,

que, qui perpenderit hoc propositum plurimum conducere tum ad memoriam Virorum de litteris et de humanitate optime meritorum immortalē reddendam, tum ad contemporaneos atque posteros magis magisque excitandos, ut Majorum Opera omni conatu discant, imitentur, seque perficiant, ne in turpem ignaviam degenerent. Ne vero in hac collectione prætereantur Viri, quos hungaricum necnon adnexarum Provinciarum solum tulit, rogamus enixe, ornatissimi Domini, ut hanc rem vestris Ephemeridibus palam faciatis; Viros totius Regni hungarici interioribus litteris præditos invitetis ac urgeatis, ut domos privatorum, bibliothecas, archiva perlustrent, et quidquid potuerint, quod ad Majorum mores, studia, vicissitudines, libros sive editos sive ineditos attinet, sedulo conquirant, describant, ac per Vos huic Societati subministrent. Verumtamen qui scholasticas dumtaxat lucubrationes, nisi illæ emineant, consarcinarunt, hac civitate haudquaquam fruuntur. Quod si quis alicujus docti sui civis vitam contexere voluerit, a nostra Societate, si requisiverit, conveniens recipiet honorarium, nomenque illius in libri fronte inscribetur. Quælibet vita vera contineat oportet; simpliciter, sine flosculis et omni ornatu orationis juxta vestigia *Cornelii Nepotis* explicetur, duas phylas typis impressas ne excedat. Facere hoc debetis et pro vestro in Patriam amore, et pro mea atque hujus Societatis in Vos observantia. Valete.

Perillustrium Vestrarum Dominationum

Viennæ, 17. Maji 1791.

obsequentissimus servus
Josephus Voltiggi.

T U.

T U D O S I T A S.

A' Székelyhidi, és Diószegi Dominiumok' Inspektorának (Uradalmak' Gondviselőjének) Vositz Ferentz Urnak jelentése szerént:

Nemes Bihar Vármegyében fekvő Hoffzú-Pállyt nevezetű faluban, árrúba fog bortsáttatni a' jövő Juniusnak első napján azon szép ménes, melly néhai Gróf Dietrichsteiné volt. A' lovakat nem csak egyenként lehet venni az említett napon; hanem, ha valamelly Uraságnak, vagy Társaságnak az egész méneshez kedve lenne: öszveséggel is meg szerezheti azt egyszerre, a' lovak' számához 's tulajdonságához alkalmaztatott illendő áron; és az általa meg vejendő ménes' számára, ingyen fog elégséges legelő mezőt kapni Augustus' végéig. — A' fizetés' ideje crántt is, egész lehetőségig meg fog egyyezni az Adó a' Vevővel.

* *

* *

* *

Felséges II. Leopold Királyunk' Képét, megígértük volt az érdemes Olvasóknak. Hogy ígéretünknek eleget nem tehattünk ekkoráig, nem magunk vagyunk az okai: hanem a' Mettző — Mailar nevezetű — a' ki már kéttzer hibázta el a' mettzést. Most már harmadszor próbál szerenstét.

Költ Bétsben, Máj. 17-dik napján 1791.

